

Miljø- og Fødevareministeriet
Miljøstyrelsen

Vejledning til

Totalomkostnings- værktøj for offentlige indkøbere

Multifunktionsmaskiner

Totalomkostninger og offentlige indkøb

Hvad er totalomkostninger?

Ved totalomkostninger forstås summen af omkostninger ved anskaffelse af et produkt og omkostninger til brug af produktet i brugsperioden. Der kan medregnes både direkte og indirekte omkostninger i beregningen af totalomkostninger, og totalomkostningsprisen kan bruges som tildelingskriterium i et udbud. Som synonym for totalomkostninger bruger fagfolk ofte forkortelsen TCO, der kommer af den engelske betegnelse Total Cost of Ownership. Frem for at indføre en ny forkortelse af det danske begreb har vi i denne vejledning valgt også at bruge forkortelsen.

Hvorfor TCO?

I forlængelse af regeringens strategi for intelligent offentligt indkøb (2013) har Miljøstyrelsen igangsat udviklingen af nationale værktøjer til at inddrage TCO i offentlige udbud. Ideen med TCO er at beregne fremtidige udgifter gennem produktets levetid. I stedet for blot at se på, hvad der er billigst i indkøbspris, gør TCO-værktøjer det muligt at vælge det produkt, der samlet set og gennem hele produktets levetid er det billigste.

Hvem er målgruppen?

Dette værktøj er hovedsageligt udviklet til offentlige indkøbere og udbudskonsulenter, men kan også bruges af private indkøbere og virksomheder mere generelt.

Hvorfor et TCO-værktøj for multifunktionsmaskiner?

De produktgrupper, der i første omgang er lavet TCO-værktøjer for, er udvalgt ud fra en række parametre – bl.a. at branchen kan levere ensartede data til bestemmelse af driftsomkostninger, og at der er et økonomisk og miljømæssigt potentiale ved at efterspørge produkter, der er billige i drift.

Hvordan bruges TCO-værktøjet?

Her i vejledningen får du de informationer, der er nødvendige for at komme i gang med at bruge TCO i offentlige indkøb. Vejledningen består af en hurtig guide og en mere udførlig beskrivelse af brugen af værktøjet og dets funktioner. Til sidst i vejledningen kan du finde oplysninger om baggrunden for værktøjet og en opsummering af, hvordan branchen har været involveret og dens reaktion på værktøjet.

Hvor kan jeg få mere hjælp?

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledning om "Totalomkostninger i udbud" gennemgår de udbudsjuridiske elementer, som man skal være opmærksom på mht. brug af TCO i offentlige indkøb, og hvordan man kan indtænke TCO på forskellig vis gennem udbudsprocessen.

Har du konkrete spørgsmål, som du tænker, at andre indkøbere måske kan hjælpe dig videre med, kan du fx benytte det åbne forum på LinkedIn: "Ambassadører for grønne indkøb". Stil gerne spørgsmål her, så er der måske nogen derude, der kan hjælpe.

Held og lykke med brug af TCO.

Generel information omkring udbudsprocesser.

www.kfst.dk

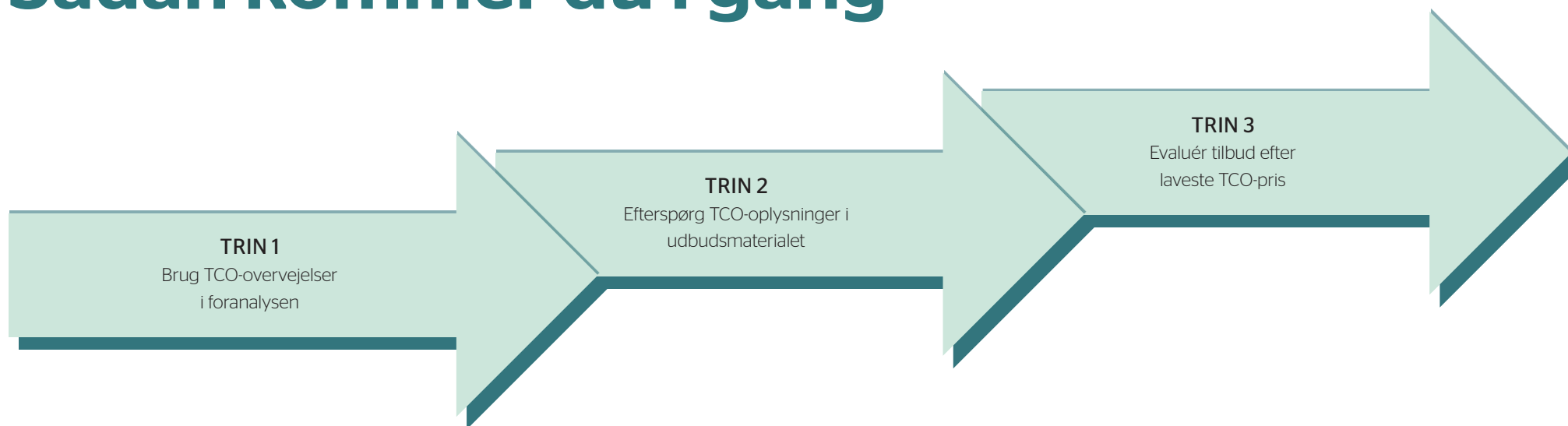
Informationer og vejledninger om brug af branchedialog.

www.kfst.dk

Find inspiration til, hvordan andre har arbejdet med TCO på Forum for Bæredygtige Indkøbs hjemmeside. Her kan du finde cases med besparelespotentialer og andres erfaringer med brug af TCO i udbud.

www.ansvarligeindkob.dk

Sådan kommer du i gang

1. Brug TCO-overvejelser i foranalysen

Før et udbud går i gang, er det en fordel at indlede en markedsdialog. Undersøg, hvilke produkter der findes på markedet, og hvilke der bedst opfylder det reelle behov i din organisation. Kun nogle udvalgte, direkte målbare omkostninger er medtaget i TCO-værktøjet. Det er derfor vigtigt, før man laver udbuddet, at man går i dialog med markedet om andre omkostningsfaktorer og undersøger, hvad de kan have af betydning for de afledte udgifter og besparelser ved brug af forskellige produkttyper.

Læs mere på side 4.

2. Efterspørg TCO-oplysninger i udbudsmaterialet

Når udbudsmaterialet udarbejdes, er det vigtigt at efterspørge de TCO-værdier, der skal indgå i selve TCO-beregningen. For at værdierne, som oplyses af tilbudsgiverne, skal kunne bruges, er det vigtigt, at de er opgivet efter de angivne standarder i TCO-værktøjet. Selve TCO-værktøjet skal enten integreres i tilbudslisterne eller medsendes udbudsmaterialet, så leverandøren ved, hvordan den samlede TCO-pris udregnes og bruges som grundlag for evalueringen.

Læs mere på side 6.

3. Evaluér tilbud efter laveste TCO-pris

Når tilbuddene er modtaget, udregnes TCO-prisen, og denne bruges som grundlag for evalueringen. Det skal i udbudsmaterialet angives, hvordan TCO tænkes anvendt i evalueringen. TCO-prisen bør erstatte den rene indkøbspris.

Læs mere på side 7.

Brug TCO-overvejelser i foranalysen

1.

Før et udbud går i gang, er det en god idé at indlede en markedsdialog og undersøge, hvilke produkttyper der er på markedet, og hvordan din organisation vil kunne få opfyldt sine behov billigst over tid. Opgørelser af totalomkostninger er relevante, når der er tale om udgifter til både anskaffelse og den efterfølgende brug.

Find vigtige omkostningsdrivere

Det er ikke alle omkostninger, der er medtaget i selve TCO-værktøjet, og som dermed bruges direkte i tilbudsevalueringen. Vi anbefaler, at nogle omkostningers betydning overvejes i foranalysen i stedet, hvor de vil kunne bidrage til valg af løsningsstype og senere til, hvilke krav der stilles i udbuddet.

For at sikre markedsaccept af værktøjerne, skal der eksistere en brancheanerkendt standard eller metode for, hvordan omkostningen måles, før faktoren kan medtages i værktøjet. Fx har produktets kvalitet typisk indflydelse på dets levetid, men det er i de fleste tilfælde ikke muligt at bestemme en forskellig levetid produkter imellem. Der findes

sjældent standardiserede metoder til at bestemme produkters levetid i en given brugssituation, og derfor kan det være vanskeligt at medtage denne TCO-faktor i værktøjet. Det er derfor vigtigt i foranalysen at overveje forskellige kvalitetsparametres indvirkning på de samlede omkostninger. Overvejelserne kan senere udmøntes som krav og kriterier i udbudsmaterialet og dermed stadig have indvirkning på den samlede TCO-pris.

I foranalysen er det relevant at overveje, hvilke afledte udgifter og besparelser der kan være ved forskellige produkttyper. Hvordan vil bestemte produkttyper påvirke arbejdsgange? Hvilke afledte udgifter vil det skabe i driften?

Omkostninger for multifunktionsmaskiner

Specifikt for multifunktionsmaskiner er der ofte en stor driftsomkostning til papir, toner og udskiftelige dele som fikserenhed og tromle. Disse omkostningen kan man vælge at inkludere i TCO-beregningen.

Opstil alle de TCO-relevante spørgsmål, der kan indgå i en markedsdialog og i behovsafdækningen. De svar, I finder frem til, vil kunne bruges som en del af beslutningsgrundlaget, der ligger til grund for valg af produkttype og dermed, hvad I i sidste ende efter-spørger i jeres udbud. På den måde integreres TCO-overvejelser allerede tidligt i udbudsprocessen.

Gå i dialog med interessenter

Inddrag gerne de kommende brugere og leverandører i disse overvejelser. Brug behovsanalysen og markedsdialogen som beslutningsgrundlag for, hvordan TCO inddrages i det pågældende udbud. Se Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledning "Mulighederne for dialog ved udbud" på www.kfst.dk

Når du skal udvælge, hvilke faktorer du vil inddrage i dine TCO-betragtninger, så vær pragmatisk, og sørg for kun at anvende de betydningsfulde faktorer, der giver et reelt billede af hele ejerskabsperioden.

TCO-faktorer

Følgende TCO-faktorer kan være relevante at spørge ind til i forbindelse med behovsafdækning og markedsdialog afhængig af produkttype:

- Indkøbspris
- Installationsomkostninger samlet
- Oplæring, træning og uddannelse
- Evt. anden engangsudgift ved start
- Driftsudgifter til energi (brændsel, vand, drivmiddel, elektricitet mv.)
- Driftsomkostninger til brug af relaterede produkter (fx kaffe og filtre)
- Vedligeholdelsesudgifter (serviceeftersyn, reparation mv.)
- Arbejdstid til vedligeholdelse af produktet (rengøring mv.)
- Levetid
- Licens og abonnement
- Restværdi og bortskaffelsespris
- Forsikring
- Reparation
- Leasing eller leje
- Omkostninger ved oplæring af medarbejdere i brug af produkttype
- Omkostninger ved skift af leverandør
- Andre transaktionsomkostninger

Bemærk, at mange af driftsomkostningerne bliver angivet efter måling ved standardforhold, som er specificeret i målemetoden, eller bliver angivet ift. en typisk brugssituation. Dette er nødvendigt for at kunne sammenligne produkterne på en ligeværdig og transparent måde. I en konkret brugssituation hos den enkelte institution kan brugsmønsteret være anderledes, og energiforbruget og andre driftsomkostninger kan derfor også være anderledes.

Vigtige overvejelser ved valg af multifunktionsmaskiner

Der kan være mange skjulte drifts- og vedligeholdelsesomkostninger forbundet med indkøb af multifunktionsmaskiner.

Derfor er det vigtigt at få undersøgt, hvor betydningsfulde disse er, før du går i udbud. I den sammenhæng kan du også overveje, om forskellige driftsudgifter skal inkluderes i en TCO-beregning, der bruges til tilbudsevaluering, eller om det vil være bedre at tage højde for disse udgifter ved fx at sætte minimumskrav i udbudsmaterialet, efterspørge en serviceaftale eller andet. Punkterne i de grønne bokse er særligt vigtige at overveje, fordi de har stor indvirkning på en samlet TCO på multifunktionsmaskiner.

Læs mere i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens Vejledning – "Totalomkostninger i udbud" i forhold til inddragelse af TCO forud for selve udbuddet.
www.kfst.dk

I selve TCO-værktøjet har vi medtaget de TCO-faktorer, der er vurderet mest relevante at inddrage i en konkret beregning. Hvis du i din foranalyse finder andre relevante omkostningsfaktorer, kan de inkluderes i form af minimumskrav i udbuddet eller ved selv at ændre værktøjet, så de er med.

TCO-værktøjet kan til enhver tid tilpasses den enkelte organisations konkrete udbud og ønsker til inddragelse af TCO-faktorer. Værktøjet kan således udvides med flere TCO-faktorer, hvis det ønskes.

Spild af papir

Ved printerløsninger kan du undgå spildprint ved at efterspørge en funktion, hvor print først udskrives, når man godkender det ved printeren. Overvej, om sådan en funktion vil passe til jeres behov og bidrage til at mindske papirspildet.

Strømbesparelse

Det er en god idé at stille som krav, at produkterne har automatisk elbesparende funktioner (fx dvalefunktion), og at produkterne er indstillet til at bruge disse funktioner.

Ventetid

Overvej, hvor meget ventetid produktet medfører. Eksempelvis kan en multifunktionsmaskine, der er for langsom i forhold til det konkrete behov, føre til unødigt ventetid. Hvis ventetiden omregnes til arbejds løn, vil prisen gennem maskinens levetid i mange tilfælde langt overgå den besparelse, der ligger ved at købe en mindre og langsommere maskine. Ligeledes vil høj hastighed på print kunne spare ventetid.

Bestem jeres behov

Et område, der er vigtigt at få afklaret, er organisationens behov og ønsker til produktets funktion. Jo mere præcis behovsspecifikation, der bliver foretaget, jo bedre kan kravene til produkterne defineres.

Det kan være meget dyrt i drift at købe produkter, der enten er overdimensionerede eller underdimensionerede i forhold til det reelle behov. Gå evt. i dialog med leverandører før udbuddet. Leverandørerne vil kunne rådgive jer og klarlægge jeres behov, og markedsdialogen vil give jer mulighed for at undersøge, hvilke produkttyper der bedst tilfredsstiller det definerede behov.

Få yderligere vejledning og støtte

Benyt Energistyrelsens indkøbsanbefalinger, når I køber nyt, og spar penge på energiregningen i hele levetiden.
www.spareenergi.dk/indkoeb

Overvej et udbud med funktionskrav

Som alternativ til at lave TCO-beregninger for at beregne totalomkostninger for et produkt kan man overveje at lave et udbud med funktionskrav.

Ved et udbud med funktionskrav har ordregiver ikke på forhånd detaljeret beskrevet, hvordan opgaven skal løses, men i stedet opstillet en række funktionskrav (mål). Produktet, og eventuelle nødvendige tjenesteydelser knyttet til produktet indkøbes derfor som en samlet ydelse, og ordregiver kan på den måde overlade ansvaret for at sikre lave totalomkostninger til tilbudsgiverne. Vær dog opmærksom på, at udgifter til et typisk ikke er inkluderet i tilbudsprisen ved et funktionsudbud. Her vil TCO-værktøjet kunne benyttes. Se vejledning fra Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen omkring funktionskrav i udbud.

www.kfst.dk

Efterspørg TCO-oplysninger i udbudsmaterialet

2.

Når man har valgt, hvilken produktløsning der skal efterspørges i udbuddet, kan man inddrage TCO i selve udbuddet for at finde den leverandør, der tilbyder produktet med de laveste totalomkostninger.

Du skal gennem følgende trin for at udfylde og anvende TCO-værktøjet:

I værktøjets **blå** felt er de oplysninger, som leverandøren skal levere, og dermed de oplysninger, der skal efterspørges i udbudsmaterialet. Det er vigtigt, at der lægges vægt på, at oplysninger gives i overensstemmelse med de angivne standarder eller målemetoder. Oplysningerne kan efterspørges gennem egne tilbudslister. Tilbudsgiverne kan også udfylde oplysningerne i selve værktøjet.

I det **grønne** felt skal du selv udfylde oplysninger omkring brug og behov i din organisation. På den måde får tilbudsgiver viden om jeres konkrete behov og har mulighed for at tilbyde det produkt, der billigst opfylder behovet.

I det **brune** felt er der allerede på forhånd udfyldt forskellige kvalificerede baggrundsdata. Hvis jeres organisation har mere præcise oplysninger, kan disse anvendes.

Grundlaget for de anvendte baggrundsdata findes i værktøjets hjælpeetekster.

Husk at offentliggøre evalueringsmetoden, herunder det delvist udfyldte totalomkostningsværktøj sammen med udbudsmaterialet for at skabe transparens og lige konkurrencevilkår og overholde udbudsloven.

Supplér med energi- og miljøkrav

Det anbefales at supplere sin totalomkostningsudregning med brug af mindstekrav til energiforbrug for at undgå billige, men meget strømslugende produkter. Find for eksempel vejledning til energikrav i Energistyrelsens indkøbsanbefalinger. www.spareenergi.dk/indkoeb

Brugen af TCO-værktøjerne i tilbudsevalueringen medfører lavere energiforbrug, men der er mange andre miljøkrav, der kan være relevante i dit udbud. Se anbefalede miljøkrav på hjemmesiden "Den ansvarlige indkøber" (www.csr-indkob.dk).

Sanktionsmuligheder

Overvej at sætte sanktionsmuligheder i kontrakten, som kan bruges, hvis de leverede produkter ikke opfylder de oplysninger, tilbudsgiver har givet i relation til TCO. Det kan fx være en bod, afslag i indkøbsprisen eller kompensation for ekstra energiomkostninger. Men kun hvis en testmåling efter samme standard, som bruges til værktøjet, viser et højere forbrug end oplyst af tilbudsgiver. Forbruget målt efter standarden kan afvige fra energiforbruget ved jeres brug af produkterne. Overvej at bruge et kontraktkrav om levering af en intern eller ekstern testrapport for energiforbrug og evt. andre driftsomkostninger inden kontraktunderskrivelse. Vejledning om sanktionsmuligheder kan ses i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledning om totalomkostninger. www.kfst.dk

Evaluér tilbuddene

3.

Når udbudsperioden er slut, skal de indkomne tilbud evalueres efter laveste TCO-pris.

Værktøjet udregner automatisk TCO-prisen for produktet ud fra de indtastede oplysninger. Hvis der er kommet flere tilbud ind, kan oplysningerne lægges ind i ét værktøj, så de forskellige tilbud kan sammenlignes ved brug af henholdsvis graf og søjlediagram nederst i værktøjet.

Vælg det tilbud, der ifølge TCO-værktøjet samlet set har den laveste TCO-pris. Dog kun hvis det er angivet i udbuddet som en del af evalueringsmetoden. På den måde tildes kontrakten ud fra en vurdering af de samlede omkostninger ved anskaffelse af det konkrete produkt og omkostninger til brug af produktet i brugsperioden.

Når tilbuddene evalueres, kan der ud over TCO-beregningen også fastsættes et eller flere kvalitative kriterier, som tilbuddene skal konkurrere på. Ofte vil der være andre forhold end totalomkostninger, der har en betydning for den samlede evaluering af tilbuddene. Det kan eksempelvis være kvalitet eller brugervenlighed. Dette kræver også, at det er en del af evalueringsmetoden fra udbuddet.

Relevante links

Klik på linkene for at se mere.

Energistyrelsens indkøbsanbefalinger

www.spareenergi.dk/indkøb

Udbudsportalen – Den ansvarlige indkøber

www.csr-indkob.dk

Forum for bæredygtige indkøb

www.ansvarligeindkob.dk

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledning i funktionskrav

www.kfst.dk

Baltic GPP – Green Public Procurement

www.balticgpp.eu

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledning i totalomkostninger i udbud

www.kfst.dk

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledning i mulighederne for dialog ved udbud

www.kfst.dk

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledning i udbudsprocessen – Trin for trin

www.kfst.dk

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledning om den nye udbudslov

www.bedreudbud.dk

Guide til værktøjets funktioner

1 For multifunktionsmaskiner angives strømforbruget efter nyeste ENERGY STAR® målemetode for 'Imaging Equipment'. Da der ikke kan tages højde for hver individuel brugsituation, måles strømforbruget i standarderne efter standardiserede, ensartede betingelser, som bedst afspejler brugen af produktet.

Det er vigtigt, at ordregiver, før leverandøren udfylder det blå felt, har taget stilling til, om en serviceaftale og om leasing/leje er relevante i det givne udbud. Hvis de ikke er relevante, skal dette gøres klart for leverandøren evt. ved at fjerne linjerne fra det blå felt.

2 Det grønne felt skal udfyldes af ordregiveren.

3 Det brune felt indeholder baggrundsdata, som er udfyldt på forhånd. Det er dog muligt for indkøberen at ændre baggrundsdata, hvis der er mere præcise informationer til rådighed. Hvis man ønsker at gennemføre en simpel beregning, kan man her sætte elprisstigning og diskonteringsrenten til 0.

4 I det grå felt findes resultatet af TCO-beregningen.

5 TCO-priser på de forskellige indkomne tilbud er illustreret ved to diagrammer.

der synliggør gevinsterne. Grafen viser, om - og i givet fald hvornår - det ene produkt tjener sig ind i forhold til det andet. Søjlediagrammet viser fordelingen mellem driftsomkostninger og indkøbsomkostninger i den konkrete beregning.

6 Mange af de informationer, som leverandøren skal oplyse, kræver, at betingelserne for oplysningerne er beskrevet i udbudsmaterialet fx i kravspecifikationen. Hvis der fx efterspørges en pris for en serviceaftale, skal der i kravspecifikationen stå, hvad denne aftale præcist skal indeholde.

7 Dette værktøj giver ikke nødvendigvis et retmæssigt billede af TCO for et eksisterende produkt sammenlignet med et nyt produkt. Hvis sådan en sammenligning ønskes, anbefales det at opstille en overslagsberegning baseret på de samme forudsætninger, som bruges ved udbuddet.

8 Formlen, der udregner den endelige TCO-pris, er forklaret på en separat fane i TCO-værktøjet.

9 Hvis ikke alle værdier ønskes medtaget i TCO-beregningen, fjernes de ved at slette linjerne fra værktøjet for at fjerne dem fra formlerne. Dette kunne fx være, hvis der ikke ønskes en serviceaftale.

10 Til højre for værktøjet findes en kort vejledning i, hvordan de forskellige værdier kan indsamles.

11 Klik på plusset for at tilføje flere produktkolonner.

12 Værktøjet er udstyret med print-knapper til print af de to diagrammer og en fane med beskrivelse af beregningsmetoden.

The screenshot shows the 'TCO-værktøj til tilbudsbehandling Multifunktionsmaskiner og printere' interface. It is divided into several sections:

- Oplysninger om produktet** (Product information): Includes fields for 'Produkttype', 'Kategori', 'Månedlig strømforbrug', and 'Leasing/Leje'. It features a table for 'Kriterier' with columns for 'Kriterium', 'Værdi', and 'Værdi i TCO'.
- Oplysninger om brugen** (Usage information): Includes 'Anvendelse', 'Antal enheder', and 'Levetid'. It features a table for 'Kriterier' similar to the product section.
- Baggrundsdata** (Background data): Includes 'Elpris', 'Diskonteringsrenten', and 'Stigning i elprisen'. It features a table for 'Kriterier'.
- Resultat** (Result): Shows 'Samlet TCO' and 'Akkuulerede samlede udgifter' over time.
- Diagrammer** (Charts): Two charts showing 'TCO for den angivne tidsperiode' and 'Akkuulerede samlede udgifter'.

Numbered callouts (1-12) point to specific features and instructions:

- 1**: Points to the 'Produkttype' field.
- 2**: Points to the 'Kategori' field.
- 3**: Points to the 'Månedlig strømforbrug' field.
- 4**: Points to the 'Leasing/Leje' field.
- 5**: Points to the 'Kriterier' table in the product section.
- 6**: Points to the 'Kriterier' table in the usage section.
- 7**: Points to the 'Kriterier' table in the background data section.
- 8**: Points to the 'Resultat' section.
- 9**: Points to the 'Kriterier' table in the product section.
- 10**: Points to the 'Vejledning om udfyldelse af felter' (Help on filling in fields) section.
- 11**: Points to the 'Plus' button for adding more product columns.
- 12**: Points to the 'Print' button.

Baggrund

Baggrund for TCO-værktøjerne

I forlængelse af regeringens strategi for intelligent offentligt indkøb (2013) har Miljøstyrelsen igangsat udviklingen af nationale værktøjer til at inddrage Total Cost of Ownership (TCO) i udbud, som gennemføres i det offentlige.

Miljøstyrelsen har stået for udviklingen af dette TCO-værktøj. Udviklingen af værktøjerne er kvalificeret af en følgegruppe bestående af repræsentanter fra SKI, Bygningsstyrelsen, DI, Energistyrelsen, Danske Regioner, Københavns Kommune, KL, Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, Dansk Byggeri, Moderniseringsstyrelsen, Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet, Dansk Erhverv, Region Midtjylland, Erhvervs- og Vækstministeriet og Miljøstyrelsen.

FORCE Technology, Afdelingen for Anvendt Miljøvurdering, har som konsulenter for Miljøstyrelsen stået for den oprindelige udvikling af 1. udgave af TCO-værktøjerne og vejledningerne i samarbejde med Operate A/S og Responsible Procurement Excellence. Viegand Maagøe A/S har stået for opdatering af værktøjerne i 2016.

Branchens accept af metoderne

Der har under udviklingen af TCO-værktøjerne for computere været løbende dialog med it-branchen. Der har været taget kontakt til følgende virksomheder, som har haft mulighed for at kommentere på værktøjerne: Descom, ATEA, Lenovo, Dustin, Dell, Xerox A/S, Epson, Ricoh Danmark A/S, Brother Nordic A/S, Sharp Electronics Danmark, OKI Systems Danmark A/S, Konica Minolta Business Solutions Denmark, Canon Danmark A/S, Hewlett-Packard ApS, DI, Dansk Erhverv og IT branchen. Dialogen foregik i 2014, og den endelige høring fandt sted i november 2014. Branchehøring af de opdaterede værktøjer fandt sted i juni 2016.

Ifm. opdateringen i 2016 har der været enkelte kommentarer, som har givet anledning til mindre tilløjelser og ændringer i værktøj og vejledning.

Ansvarsfraskrivelse

Vi fremhæver, at TCO-værktøjet og denne vejledning indeholder materiale og oplysninger, der generelt er meget omfattende og komplekst. Selvom vejledning og værktøjer opdateres løbende, kan vi desværre ikke garantere, at alle informationer til enhver tid er fuldt opdaterede.

Vi er særligt af disse grunde nødsaget til generelt at fraskrive ethvert muligt ansvar for fejl, udeladelser og mangelfulde opdateringer, der måtte være i informationer og udregninger i TCO-værktøjet, herunder i tekst, skemaer og vejledninger.

Ansvar for indhold af hjemmesider, hvortil der henvises eller linkes til, og af materialer, hvor det fremgår, at de er udarbejdet af andre, påhviler alene den angivne forfatter.

Vi fraskriver os ethvert muligt ansvar for tab, skader eller ulempe, der skyldes brug af TCO-værktøjet og vejledningen, herunder datatab og retsfortabelser.

Miljø- og Fødevarerministeriet
Miljøstyrelsen

Børsgade 4
1215 København K
Tlf: 7254 6000
mim@mim.dk

Seneste opdatering: November 2016.